DOI: 10.22559/folklor.227

folklor/edebiyat, cilt:24, sayı:94, 2018/2

Geleneksel Cinsiyet Tayini Uygulamalarının Günümüz Kent Toplumuna Evrimine Bir Örnek: "Cinsiyet Partileri"

A Case of the Evolution of the Traditional Gender Determination Practices for Today's Urban Society: "Gender Parties"

Aslı Büyükokutan Töret[**]

Özet

Hamilelik belirtileri ile birlikte doğacak bebeğin cinsiyetine dair merak da başlamaktadır. Bu merakın giderilmesine yönelik uygulamalar, içinde bulunulan kültürün beklenti ve değerlerine bağlı bir şekilde ortaya çıkıp gelişmekte, değişmekte ve güncellenmektedir. Türkiye'de geleneksel toplum hayatında, gebenin vücudunun bazı yerlerinin aldığı şekil, vücudunun belli yerlerindeki ağrılar, aşerme döneminde canının istediği yiyecekler, bebeğin anne karnındaki hareketleri vb. ile cinsiyet merakı giderilmeye çalışılmaktadır. Bunun yanı sıra hamileliğin on dördüncü ve on altıncı haftaları arasında ultrasonografi yöntemi ile anne ve baba adayına bebeğin cinsiyeti açıklanmaktadır. Buna karşılık bugün kent toplumunda "cinsiyet partileri" adıyla anılan, hızla yayılan, hatta ciddi bir sektör hâline dönüşmeye aday olan kutlamalar söz konusudur. Yurt dışında özellikle Amerika'da yaygın olan bu partilerin temel amacı; çiftlerin, bebeğin cinsiyetini hastane ortamında ve doktorlardan öğrenmek yerine eş, dost ve akrabalarının da bulunduğu daha samimi ve özel bir ortamda öğrenmek istemeleridir. Anne ve baba adayının öncülüğünde organize edilen bu parti-

[*] Yrd. Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Balıkesir / Türkiye, abuyukokutan@hotmail.com.

ler, çiftlerin heyecanını sevdikleriyle paylaşmak, onlardan moral desteği almak, birlikte eğlenmek, dertleşip rahatlamak, dayanışma, yardımlaşma ve mensubiyet duygularını geliştirmek açısından önemli işlevlere sahiptir. Makalede, cinsiyet partileri; içerikleri, düzenlenme şekilleri, yerleri ve zamanları, katılımcıları ve düzenleyicileri açılarından ele alınarak bireysel ve toplumsal işlevleri üzerinde tespit ve yorumlar yapılmıştır. Yapılan inceleme ve değerlendirmeler neticesinde, başta anne ve baba adayı olmak üzere, bebeğin cinsiyetine yönelik merakın devam ettiği ancak bu merakın giderildiği çevre ve şartların değişmekte olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar sözcükler: *gelenek, cinsiyet tayini, anne ve baba adayı, bebek, parti, değişim, dönüşüm*

Abstract

Along with the pregnancy symptoms, the curiosity about the gender of the baby also starts. Practices to satisfy this curiosity develop, change, and get updated by emerging based on the expectation and values of the related culture. In the traditional social life in Turkey, the curiosity about the gender is tried to be satisfied with certain practices such as looking at the shape of some parts in the pregnant body, pains in particular parts of her body, the food she wants in the craving period, baby's movements in the mother's womb etc. In addition, between the fourteenth and sixteenth week of pregnancy, the baby's gender is explained to the future parents with ultrasound method. On the other hand, today there are celebrations that are called "gender parties," are spreading rapidly, and even these parties are candidates to become a serious business sector in urban society. The main aim of these parties abroad, especially in America, is that the couples want to learn the baby's gender in a more sincere and special atmosphere where acquaintances and relatives are present instead of the hospital and doctors. Organized under the guidance of the mother and father to be, these parties have important functions in terms of sharing their excitement with their loved ones, getting moral support from them, having fun together, communicating and getting relieved, solidarity, helping each other and improving their sense of belonging. In the article, gender parties are discussed in terms of their contents, way, place and time of organization, participants, and hosts, and observations and interpretations are made regarding their individual and social functions. As a result of the examinations and evaluations made, it is concluded that especially the future mother and father's curiosity about the baby's gender is still a big issue, however, the environment and conditions, in which this curiosity is satisfied, are changing.

Keywords: *tradition, gender determination, baby, party, change, transformation*

Giriş

Doğum, insan hayatının başlangıcı anlamına gelir. Bu başlangıç etrafında geliştirilmiş olan kutlama, tören, inanma ve pratikler, içinde bulunulan kültürün beklentilerine ve kalıplarına uygun olarak gerçekleştirilir (Örnek, 1995: 131). Cinsiyet tayinine yönelik inanma ve pratikler, bunlar arasında en renkli olanlardandır. Dünyaya gelecek bebek, soyun devamı, toplumun sürekliliği ve evliliğin pekiştiricisi işlevlerini üstleneceği için cinsiyet sadece anne-baba tarafından değil, bütün akraba ve yakın çevre tarafından da merak edilmektedir. Doğacak olan bebeğin sağlığına yönelik özellikle anne adayına dayatılan bir dizi davranış kuralının yanı sıra bütün topluluk, özellikle de akrabalar, doğum olayıyla ve sayılarının artmasıyla da ilgili olduğu için, cinsiyet tayinine ilişkin konuda fikir beyan ederler (Malinowski, 1992: 113).

Doğum mucizesi kadına atfedildiği için cinsiyet tayini çerçevesinde gelişen pratiklerin uygulayıcıları kadınlardır. Cinsiyete dair merak, bugün büyük oranda gebeliğin on dördüncü ve on altıncı haftaları arasında ultrasonografi yöntemiyle giderilse de birtakım geleneksel yöntemlere başvurulmaktan da geri kalınmamaktadır. Gebenin vücudunun bazı yerlerinin aldığı şekle göre yapılan tahminler, bunlar arasında en yaygın olanlardandır. Bunun yanı sıra, hamilelik süresince gebenin vücudunun belli yerlerindeki ağrılar, bebeğin anne karnındaki hareketleri, gebenin yüzünde oluşan lekeler, gebelik sırasında görülen rüyalar, gebenin yiyip içme eğilimleri ve aşerdiği yiyecekler de cinsiyet tahminlerinde etkili olmaktadır (Acıpayamlı, 1974).

Bu bağlamda, geleneksel toplum yapısında, anne adayının gebeliği belli olduktan sonra, özellikle kadınların bulunduğu ortamlarda, bebeğin cinsiyetine yönelik tahminlerde bulunulmaktadır. Türkiye ve diğer Türk boyları arasında büyük farklılıklar göstermeyen bu tür tahminlerin yapılmasında uzun dönemi kapsayan gözlem ve tecrübelerin etkili olduklarını söylemek mümkündür (Büyükokutan, 2012a: 200-212). Kadınlar, gebelik süreçlerinde kendi ya da hemcinslerinin vücutlarında meydana gelen değişiklikleri gözlemleyerek çeşitli sonuçlara ulaşmışlardır. James George Frazer'in, *"Haber verici majik pratikler"* olarak tasnif ettiği bu pratiklerin çoğunda temas ve taklit prensipleri açıkça görülmektedir (Frazer, 2001, 33-47). Geleneksel toplum yapısında, yaygın bir biçimde benimsenen ve nesiller boyu süregelen cinsiyete yönelik bu tahminler, son zamanlarda günümüz kent toplumunda "cinsiyet partileri" adı altında şekil değiştirerek ve güncellenerek karşımıza çıkmaktadır.

Amerika'da, "gender party" ya da "baby gender reveal party" adıyla bilinen ve "cinsiyet belirleme partisi" şeklinde Türkçeye çevrilebilecek olan bu partilerin başrolünü, bebeğin cinsiyetini öğrenme zamanı gelmiş olan anne ve baba adayı üstlenmektedir. Yıllardır Amerika'da kutlandığı ve günümüzde popülaritesinin artmasıyla birlikte farklı kültürlerde de kutlanmaya başladığı belirtilen bu kutlamanın asıl amacı, Amerikalı çiftlerin, dünyaya gelecek olan bebeğin cinsiyetini, soğuk hastane odalarında doktorlardan öğrenmek istememeleridir (URL-1). Belçika'da yaşayan bir sözlü kaynağımız, bu partilerin önceden pek yapılmadığını ancak son iki yıldır epey yaygınlaştığını ifade etmektedir [Bölük (a)][1]. Ağırlıklı olarak anne ve baba adayı, kimi zaman da annenin yakın bir arkadaşı tarafından düzenlenen bu kutlamalar, geleneksel toplum yapısındaki cinsiyet tahminlerine benzemekle birlikte daha geniş bir akraba ve yakın çevreyi içine alan ve kendine has kuralları olan kutlamalardır. Türkiye'de kısa sürede benimsenip kabul görmesinde, hatta "bebek kutlama partisi" organizasyonları gibi (Büyükokutan Töret, 2017) bir sektör hâline dönüşme yolunda hızla ilerlemesinde, kanaatimizce, amaç ve işlev bakımından bazı benzerliklerin bulunmasının rolü vardır.

Amerika'daki uygulaması, çiftlerin, doktorlarından bebeğin cinsiyetini kapalı bir zarf içinde vermesini istemeleri, ardından bizzat kendilerinin ya da partiyi organize edecek kişinin pastaneye giderek, zarfı pastayı hazırlayacak olan kişiye teslim etmesi şeklindedir. Pastayı yapacak olan kişi, bebeğin cinsiyetine göre -erkekse mavi, kızsa pembe- bir pasta hazırlamaktadır. Partiye katılacak olan kişiler, geleneksel toplum hayatındaki gibi, annedeki birtakım değişikliklerden hareketle, bebeğin cinsiyetine yönelik tahminleri doğrultusunda kıyafet ve aksesuarlarla partiye gelmektedirler. Partiye katılamayacak olanlar,

internet üzerinden görüntülü olarak bağlanarak bebeğin cinsiyetine yönelik tahminlerini belirtmektedirler. Kimi zaman bu tahminler, oylama tahtalarına ya da tahmin köşelerine yazılmaktadır. Türkiye'de genellikle öğleden sonra, ağırlıklı olarak gebenin evinde ya da bir restoran, pastane gibi yerlerde yapılan kutlamalar, şekil ve içerik açısından geleneksel kabul günlerini andırmaktadır (Büyükokutan, 2012b: 119). Kanaatimizce, cinsiyet partilerinin Türkiye'de kabul görmeye başlamasının nedeni; kent hayatının, bireyleri her geçen gün yalnızlığa itmesidir. Anne ve baba adayı, doğacak olan bebeklerinin cinsiyetine dair eş, dost ve akrabalarının tahminlerini duymak, cinsiyeti onlarla birlikte öğrenmek, paylaşmak istemektedir. Geleneksel toplum hayatındaki gibi bu süreci samimi bir ortamda, eğlenceli bir ana dönüştürmek amaçlanmaktadır. Kabul günlerindeki gibi yenilip içilmekte, oyunlar oynanmakta, cinsiyete yönelik tahminler doğrultusunda getirilen hediyeler verilmekte ve keyifli bir gün geçirilmektedir.

Anne ve baba adayının, heyecanlarını sevdiklerini paylaşmak, onlardan moral desteği almak, eğlenmek, dertleşip rahatlamak, dayanışma, yardımlaşma ve mensubiyet duygularını geliştirmek açısından önemli işlevlere sahip olan cinsiyet partilerini kültürün, geleneksel toplum yapısındaki cinsiyet tayini sürecini güncelleme ve uyarlama çabalarına bir örnek olarak değerlendirmek mümkündür. Zamanın şartları, birey ve toplumun doğası, temel gereksinimlerini doğrultusunda bu süreç yaşanmaktadır. Güncelleme ve uyarlama çabaları bağlamında, Amerika'daki "cinsiyet belirleme partileri", işlevsel anlamda geleneksel cinsiyet tayini aşamasında kadınların, hemcinslerinin merakını gidermek amacıyla birtakım deneyim ve tecrübelerini onlarla paylaşmak anlamında yeni üretimler olarak dikkat çekmektedir. Cinsiyet partilerinin içeriğini bilen, yakın çevresindeki uygulamalarına şahit olan anne adayları ve anneler tarafından çok zevkli bulunması, söz konusu partilerin yakın zamanda yaygınlaşacağı izlenimini ermektedir. Bu durumu göz ardı etmek, süreci doğal karşılamamak ve olumlu yönleri açısından değerlendirmemek gibi bir yaklaşım doğru değildir.

Cinsiyet partisi ya da cinsiyet belirleme partisinin işlevlerini ve gelenek içerisinde edinmiş olduğu yeri görebilmek için öncelikle yapısal özelliklerinden söz etmek uygun olacaktır. Çalışmamıza kaynaklık edecek malzemenin tespitinde, alan araştırması tekniklerinden olan "katılma", "gözlem" ve "mülakat" teknikleri bir arada kullanılmıştır. Bunun yanı sıra çalışma, sosyal medya ortamına aktarılan geleneksel bir sosyal mekânda soru sormaksızın yapılan gözlemlere ve konuyla ilgili bilgi veren internet sitelerindeki verilere dayanmaktadır.

1. Yapısal özellikleriyle "cinsiyet partisi"

Türkiye'de, "cinsiyet partisi" şeklindeki kullanımın yanı sıra, "cinsiyet belirleme partisi", "cinsiyeti öğrenme partisi", "cinsiyet açıklama partisi", "kız mı erkek mi partisi" gibi adlar da verilen bu kutlama, kent hayatında son zamanlarda bilinmeye ve uygulanmaya başlanmıştır. Hamileliğin dördüncü ayından itibaren düzenlenebilen bu organizasyonun amacı, *"Bebek bekleyen ebeveynlerin, bebeklerinin cinsiyetini eş, dost ve akrabalarının da olduğu samimi bir ortamda öğrenmek ve böylece keyifli bir gün geçirmek istemeleridir"* [Türk]. Kutlamaya davet edilecek kişilerin müsaitlik durumu ve organizasyonun gerçekleştirileceği mekânın düzenlenmesine bağlı olarak zamanı değişebilen kutlamalarda,

anne ve baba adayları, bebeğin cinsiyetinin öğrenilmesinin ardından en kısa zamanda organizasyonun gerçekleştirilmesini istemektedirler. Doktorun kapalı bir zarf içinde açıkladığı cinsiyet bir an önce öğrenilmek istenmektedir. Dolayısıyla cinsiyet partisinin, cinsiyet açıklandıktan sonra en geç iki hafta içerisinde yapılması için, başta ebeveynler olmak üzere, kutlamayı organize edecek kişi/ler büyük bir hazırlık ve telaş içine girmekte, davetliler belirtilen gün ve saatte orada olabilmek için gayret göstermektedirler.

Cinsiyet partisini organize eden kişi ya da kişiler bulunmaktadır. Anne adayının kendisi olabileceği gibi en yakın arkadaşı/ları da olabilen kişi/ler organizatör olarak adlandırılmaktadır. Anne adayı ile sürekli iletişim hâlinde olan bu kişi/ler, bebeğin cinsiyetinin açıklanacağı güne kadar anneye eşlik ederler. Doktor, yazılı olarak cinsiyet bilgisini kendilerine iletir. Genellikle annenin en yakın arkadaşı olan bu kişi, baba adayından ya da ilk torunsa dede ve ninelerden aldığı maddi destekle organizasyon hazırlıklarına başlar. Cinsiyet belirleme partisini, anne ve baba adayına kendisi teklif ettiği için, partinin başından sonuna kadar ön plandadır, ebeveynler ile iletişim hâlindedir. Türkiye'de yeni bir uygulama olmasına rağmen anne adayları tarafından zevkli ve heyecan verici bir kutlama olarak değerlendirilmektedir. Bu durum, Kadınlar Kulübü adlı internet sitesinin "Doğuma Hazırlık" başlıklı forumu altındaki yazışmalarda şöyle ifade edilmektedir: *"Bebeğin cinsiyetini öğreneceğin gün doktora, cinsiyetten eminsen bize söyleme, zarfın içindeki kâğıda yaz diyorsun. Zarfı pastaneye götürüyorsun, kız ise içini pembe, erkek ise mavi yaptırıyorsun. Vereceğin partiye kız hissedenler pembe, erkek hissedenler mavi giyip geliyor. Eşinle pastayı kesiyorsun ve siz dâhil herkes orada cinsiyeti öğreniyor. Biz yaptık ve unutulmaz bir şey oldu"* (melek0909)[2]. *"Ben de yapmıştım çok güzeldi. Herkes bayılmıştı, biz de yapalım deyip durmuşlardı :)"* (ZEBEBEK). Söz konusu kutlamanın içeriğini öğrenen ve *"Çok zevkli :) Özendim şu an:)"* (isisya) ya da "*Maşallah çok güzel olmuş. Kaçtır aklımda o içi pembe pasta :)"* (tommbik) şeklinde düşünen anne ya da anne adaylarının bulunması bu kutlamaların yaygınlaşacağını göstermektedir. Bunun yanı sıra *"İyiymiş ama ben o kadar sabırlı değilim"* (34ist) diyerek cinsiyeti öğrenmek için organizasyon tarihini bekleyemeyeceğini ifade edenler de bulunmaktadır. Dolayısıyla, anne ve baba adayı, *"… bebeğin cinsiyetini sevdikleri ile bir arada, bir parti eşliğinde öğrenmeyi istiyorsa"* (URL-2) organizatör/ler hazırlıklara başlamaktadırlar.

Anne adayının, yakın bir arkadaşının olmadığı durumlarda, kendi organizatörlüğünde de parti düzenleyebildiği, ancak Amerika'da bunun pek yaygın olmadığı belirtilmektedir (URL-3). Sözlü ve internet kaynaklarından elde edilen verilere göre, Türkiye'deki anne adayları da bu organizasyonların arkadaşları ya da organizasyon şirketleri tarafından düzenlenmesinin daha uygun olacağını düşünmektedir. Bu durumu sözlü kaynaklarımızdan biri şöyle ifade etmektedir: *"Cinsiyet partisini sosyal medyadan öğrenen kuzenim, beni arayarak böyle bir organizasyon yapmak istediğini söyledi. Ancak ben bebeğimin cinsiyetini öğrenmek için o partiye kadar sabredemeyeceğimi bildiğimden, cinsiyeti öğrendikten sonra bizzat kendim organize ettim. İnsanın kendisi için parti organize etmesi hoş değil belki ama ben sabırsızım"* [Kocabıçak (a)]. Eşinin, sosyal medyadan görüp özendiği ve kendisinin de cinsiyet partisi düzenlemek istediğini öğrenen bir baba adayı, kararsızlığının nedenini şöyle belirtmiştir: *"Maddi durumu iyi olan bir aileyiz. Ancak çevremiz çok kalabalık ve herkesin maddi durumu böyle bir parti için yeterli olmayabilir. Başkaları da heves eder ve*

yapamazlarsa ayıp olur. Bir de çok göze batarsa bebek nazar olup başımıza kötü bir şey gelir mi?" [Kocabıçak (b)]. Bunun yanı sıra söz konusu kutlamaya katılan, yaşça büyük olan bazı kişilerin, *"Doğmamış çocuğa don biçilmez"* şeklinde eleştirilerde bulundukları öğrenilmiştir [Toksoy]. Ayrıca cinsiyeti kız olan bebeğin, ileride videoyu izleyip, *"Sağlıkla doğsun ama gönlümüzden geçen erkek"* diyenlere karşı olumsuz bir tavır takınabileceği de düşünülmektedir [Kerçin].

Kutlamayı gebenin bir akrabası ya da yakın arkadaşlarından birinin organize edeceği durumlarda, organizatör ve anne adayı bir araya gelerek davetli listesi hazırlarlar. Belirlenen kişilerin isimleri, telefon numaraları ve elektronik posta adresleri kaydedilir. Henüz Türkiye'de çok yaygın olmayan cinsiyet partileri, genellikle evlerde yapılmaktadır. Davetliler ağırlıklı olarak yansoy akrabalardan oluştuğu için rahat hareket etmek, samimi tahminlerde bulunmak ve eğlenmek adına ev ortamı tercih edilmektedir. Ancak evin temizlenmesi, süslenmesi, ikramların hazırlanması ile uğraşmak istemeyen ve maddi durumu iyi olan ailelerin cinsiyet partileri, kafeterya, pastane, kahvaltı salonları gibi mekânlarda gerçekleştirilmektedir. Bunun yanı sıra organizasyonu üstlenen ve evi müsait olan kişinin evinde de cinsiyet partisi yapılabilmektedir. Ancak bebeğin cinsiyetini çok merak eden anne adayları, mekânın hazırlanması konusuna müdahale etmek istedikleri için bu fikre sıcak bakmamaktadırlar. Kanaatimizce, bebeğin cinsiyetine dair bir ipucu yakalayabilmek nedeniyle, anne adayları, kutlamanın yapılacağı mekânın hazırlığında aktif rol almak ve arkadaşını yönlendirmek istemektedirler.

Cinsiyet partisinin nerede ve ne şekilde yapılacağına karar verildikten sonra anne adayı ya da organizatör, yer ve ulaşım konusunda davetlileri bilgilendirmektedir. Eğer ev dışında bir mekân tercih edilecekse organizatör, söz konusu ortamda davetlilerin tamamının rahat edebileceklerinden emin olmalıdır. Cinsiyet partilerine erkeklerin de davet edilmesine rağmen Türkiye'de katılmış olduğumuz kutlamaların özellikle hafta içinde yapılmış olması tesadüfi olmasa gerektir. Hafta içinde erkeklerin çoğu, iş yerlerinde olduğu için ancak dedeler ve emekli olan birkaç erkek akraba kutlamaya katılmıştır. Bu durum, tıpkı geleneksel toplum hayatında olduğu gibi, cinsiyet tayinlerinin kadınların bir arada bulunduğu ortamlarda gerçekleştirilmek istendiğini göstermesi açısından anlamlıdır. Öyle ki hafta içinde yapılan kutlamalarda, baba adayları dahi pasta kesiminin yapılacağı ve cinsiyetin öğrenileceği aşamada kutlamaya katılabilmiştir.

Organizasyon anne ve baba adayının evinde düzenleneceği zaman, hazırlıklara günler öncesinden başlanmaktadır. Mutfak malzemeleri gözden geçirilerek varsa mavi ve pembe tonlarında olanlar göz önüne çıkarılır, yoksa parti malzemesi satan yerlerden temin edilir. Günlük temizlikten daha detaylı bir temizlik yapılacağı için temizlik şirketinden ya da ev temizliğine giden birinden yardım alınır. Mevsim müsaitse, organizasyon bahçede de yapılabilmektedir. İkram masalarının üzerine beyaz örtüler serilir, mavi ve pembe renklerinde servis peçeteleri konulur. O güne özel olarak alınan, yine mavi ve pembe renklerini bünyesinde barındıran yemek takımları ve süs eşyaları yerleştirilir. Süslemelerin tamamı, mavi ve pembe renklerinden oluşmaktadır. Mekânın düzeni konusunda, profesyonel bir ekipten de yardım alınabilmektedir. Günümüzde bir sektör hâline gelmeye aday olan bu kutlamalarla ilgili olarak, bir organizasyon şirketinin yöneticisi, şu açıklamayı yapmaktadır: *"Ebeveynler, ultrason günü geldiğinde doktora gidiyor. Ultrasona*

giren anne, bebeğin cinsiyetinin açıklanmamasını ve kapalı bir zarfın içinde yazılı olarak verilmesini istiyor. O sırada ben de muayenehanede bekliyorum ve zarfı alıp parti hazırlıklarına başlıyorum. Anne ve babanın uyum içinde olduğu zamanlarda bu organizasyonlar çok eğlenceli oluyor" [Toksoy].

Kutlamanın en önemli unsuru pasta olduğu için, iyi bir pastaneye sipariş edilmektedir. Ebeveynler ya da organizatör tarafından pastaneye ulaştırılan zarf, pastayı yapacak olan kişiye teslim edilmektedir. Zarfı açan kişi, pastanın içini bebeğin cinsiyetine göre -erkekse mavi, kızsa pembe- hazırlamaktadır. Dışını ise hiçbir yanı yansıtmayan bir renge boyamaktadır. Diğer ikramların hazırlığı konusunda, anne adayı ve organizatör işbirliği hâlinde çalışırlar. Bu konuda, davetli listesindeki kişilerden de destek alınabilmektedir. Marifetli olan kadınlara, kek, kurabiye, poğaça gibi yiyecekleri mavi ve pembe tonlarında hazırlayarak getirmeleri söylenmektedir. Bu kişiler, diğer davetlilerden daha erken gelerek ikramları organizatöre verirler. Su, meyve suyu, soda, ayran gibi içecek çeşitlerinin de dışları mavi ve pembe kâğıtlarla kaplanmaktadır. Mekân, mavi ve pembe renkli aksesuarlarla süslenmekte, duvarlara "Kız mı yoksa erkek mi?" yazan pankartlar asılmaktadır. İkram ve mekânın hazırlığı konusunda, organizasyon şirketlerine de müracaat edilebilmekle ancak, maddi açıdan külfet olduğu için pek tercih edilmemektedir. Cinsiyet partisi yapan sözlü kaynaklarımızdan biri, sadece arka fon kartı, balonlar ve mavi sis konusunda organizasyon şirketinden destek aldığını, duvar ve masa süslerini parti malzemeleri satan bir yerden temin ettiğini ifade etmiştir [Kocabıçak (a)]. Bazı organizasyon şirketleri ise, mekânın hazırlanması ve ikramlar konusunda, hiçbir destek kabul etmemektedir. Bunun nedenlerinden ilki; anne ve baba adayının belirlediği çerçeveye uygun olmayan birtakım yiyecek ve aksesuarların getirilebilmesidir. Diğeri de; o gün davetlilerin, dinlenmesinin ve eğlenmesinin istenmesidir [Toksoy]. Ancak bu organizasyonların bir maddi boyutu vardır. İzmir'de cinsiyet partilerinin ilkini gerçekleştirdiklerini ve taleplerin arttığını belirten bir organizasyon şirketi, bu kutlamaların iki bin ile dört bin lira arasında maliyetinin olduğunu belirtmektedir [Toksoy]. Bu konuda, baba adayları başrolde olmakla birlikte, özellikle ilk torunlarında, dede ve nineler de destek olabilmekte, hatta bazen tüm masrafları üstlenebilmektedirler.

Kutlama için hazırlıklar tamamlandıktan sonra organizatör, davetli listesindeki kişileri arayarak partiden bahseder, kendilerinin katılıp katılamayacaklarını öğrenir. Evde yapılacak olan kutlamalardaki katılımcı sayısı, evin büyüklüğüne göre değişmekle birlikte, ortalama 20-25 arasındadır. Dış mekândaki organizasyonlar, ailelerin genişliği doğrultusunda, 35-40 kişiyi bulabilmektedir. Davetli listesindeki kişiler arasında, mutlaka gelmesi istenenler varsa, organizasyonun yapılacağı tarih, o kişilere göre yeniden gözden geçirilebilmektedir. Erkeklerin de tamamının katılması isteniyorsa hafta sonuna denk getirilmektedir. Ancak hafta sonu yapılan cinsiyet partilerinde de erkekler, pasta kesilip cinsiyet öğrenildikten sonraki eğlenme aşamasında kadınları baş başa bırakmaktadırlar. Organizatör, davetlilerin, bebeğin cinsiyeti ile ilgili tahminleri doğrultusundaki aksesuarlarla -mavi ya da pembe toka, yaka süsü, kurdele, papyon vb.- ya da kıyafetlerle partiye gelmelerinden ve organizasyonun sorunsuz ilerlemesinden sorumludur. Bu nedenle kendisinin aktif, pratik düşünebilen, açık sözlü ve yönetici ruhlu olması gerekmektedir. Eğer, cinsiyet partisi konusunda bir organizasyon şirketinden yardım alınacaksa, ücret

konusunda pazarlık yapabilecek biri olmalıdır. Bunun yanı sıra genel olarak davetlilerin zevkini bilmelidir. Bebeğin cinsiyetini doğru tahmin eden kişilere verilecek olan hediyelerin, o kişilerin beğenebileceği türden olmasına özen göstermelidir. Bebeğin cinsiyeti öğrenildiği zaman anne adayının moralini bozabilecek, kıskançlık yapabilecek kişilere karşı anne adayının yanında olmalıdır.

Cinsiyet partilerinin davetlileri, anne ve baba adayının yansoy akrabalarıdır. Her ne kadar akraba da olsa, kıskançlığa ve nazara sebep olmaması nedeniyle, katılımcıların ekonomik düzeylerinin birbirine yakın olmasına ve aralarında çözülemeyecek bir küslük, dargınlık olmamasına dikkat edilmektedir. Cinsiyet partisi düzenleyen sözlü kaynaklarımız, öğretmenlik, mühendislik, biyologluk, müteahhitlik, lojistik mesleklerinde çalışmaktadırlar. Katıldığımız bir kutlamada, genç kızların ve anne adaylarının, organizasyonun aşamalarını merakla takip ettikleri görülmüştür. Mavi ve pembe renkte uçan balonlarla süslenmiş mekân ve beyaz renkli şeker hamuruyla kaplanmış pasta çocuklar için de eğlence kaynağıydı. Temiz kalpli olduklarına ve cinsiyeti doğru tahmin edeceklerine dair inançla, çocuklar da partiye getirilmektedirler. Partide gönüllerince koşup eğlenmekte, balonlarla oynamaktadırlar. Kendilerini aileye yakın olarak gören kişiler, partiye davet edilmedikleri takdirde, kırgınlıklar olabilmekte ancak, o dönemde anne adayına aktarılmamaktadır [Bölük (a), Uslu (a)].

Kutlamanın yeri ve zamanı belirlendikten sonra sıra, davetlilere bu bilgileri aktarmaya gelmektedir. Bu konuda izlenen yol tamamen anne adayına bağlıdır. İster telefon edilerek ister sosyal medya hesabından sadece yakın akraba ve arkadaşlarla paylaşılarak, ister davetiye gönderilerek davetlilere ulaşılmaktadır. Davetiye usulü henüz Türkiye'de yaygınlaşmamıştır. Ancak bazı internet sitelerinde, anne adayına sunulan seçenekler mevcuttur. Bunun yanı sıra, parti malzemesi satan dükkânlarda da çeşitli davetiye örnekleri bulunmaktadır. Anne adayı, bu davetiyelerden alıp, partinin çerçevesine uygun şekilde düzenleyebilmektedir. Ancak sözlü kaynaklarımız davetiye bastırmamış, telefonla bilgilendirme yapmışlardır.

Cinsiyet partilerinin zor ama en keyifli hazırlıklarından biri de, partinin dekorasyon temasının belirlenmesidir. Anne adayları bu konuda çeşitli internet sitelerinden araştırmalar yaptıklarını, izledikleri videolardan farklı fikirler elde ettiklerini ve kendirine uygun temayı belirlediklerini ifade etmişlerdir [Bölük (a), Uslu (a), Kocabıçak (a)]. Bebeğin cinsiyeti, parti sırasında açıklanacağı için mekân, mavi ve pembe tonlarıyla döşenmektedir. Evde hazırlanacak olan kek, kurabiye ve şekerlemelerin tamamında mavi ve pembe tonları vurgulanarak, bebeğin cinsiyeti konusundaki merak arttırılmaktadır. Dekorasyon temasıyla ilgili süslemelerde de, bebeğin cinsiyeti hakkında bilgi vermeyen mavi, pembe, beyaz, yeşil, sarı renkleri tercih edilmektedir. Dekorasyon konusu, kimi zaman tamamen organizasyon şirketine bırakılırken, ağırlıklı olarak, anne adayı ve en yakın arkadaşının ortak zevkleri doğrultusunda, parti malzemesi satan yerlerden yardım almaları şeklinde yapılmaktadır. Erkek ve kız cinsiyetlerini aynı anda yansıtan bir temada, mavi ve pembe renkli balonlar, "Kız mı erkek mi?" yazan afişler, konfetiler, kurdeleler, "Erkek adamın erkek çocuğu olur", "Şanslı babanın kızı olur" gibi pankartlar, pipetler, bardaklar, peçeteler gibi ürünleri satan sanal marketler de bu konuda hizmet vermektedir. Cinsiyet partisi malzemeleri satan ve "Aynı gün kargo" sistemiyle çalışan internet sitelerinin sayıları hızla

artmaktadır. Anne adayları, cinsiyet partisi için yapılan süslemelere özen göstermekte, özellikle mavi ve pembe renkli balonlara partilerde yer vermektedirler.

Cinsiyet partilerinin bazılarının dekorasyon temaları arasında, davetlilerin cinsiyete dair tahminleri doğrultusunda kıyafet ya da takılarla gelmeleri de yer almaktadır. Örneğin; bebeğin cinsiyetini kız olarak tahmin eden kişilerin pembe bir elbise giymeleri, bellerine kuşak bağlamaları, rozet, yaka süsü ya da kravat, papyon takmaları istenmektedir. Bazı sözlü kaynaklarımız da partiye gelen kişilere, girişte tahminlerini sorarak, kız diye düşünenlere pembe, erkek diye düşünenlere mavi kurdele taktıklarını belirtmişlerdir [Bölük (a), Uslu (a)]. Bunun yanı sıra davetlilerin tahminlerinin yazılacağı oylama tahtaları, tahmin köşeleri ya da tahminlerin yazıldığı kâğıtların atılacağı kavanozlar, sandıklar da dekorasyonun parçasıdır. Anne adayı, genellikle gelinliği andıran beyaz bir elbise giymekte, mavi ve beyaz renklerden oluşan bir taç takmakta, karnının üzerine de yarısı pembe yarısı mavi renkte bir melek kanadı yerleştirmektedir. Baba adayı da beyaz bir gömlek giymekte, yakasına yarısı pembe yarısı mavi renkteki melek kanadından takmaktadır [Toksoy]. Ancak bu kıyafet ve semboller anne ve baba adayının karar verdikleri parti çerçevesine, beğenilerine ve tercihlerine bağlı olarak değişebilmektedir. Amerika'da yapılan cinsiyet partilerinde, bebeğin cinsiyeti açıklanmadığı için, hediye getirilmemekte ancak Türkiye'deki kutlamalara davetliler elleri boş olarak gitmemektedirler. Beyaz, sarı, yeşil gibi her iki cinsiyetin de rahatlıkla giyebileceği düşünülen, ufak da olsa, bir hediye getirilmektedir. Bu hediyeler için de bir hediye köşesi hazırlanabilmektedir. Anne ve baba adayının en çok eğlendikleri bölüm de, davetlilerin bebeğin cinsiyetine dair tahminlerinin yer aldığı video çekimidir. Burada, büyük oranda kadınlar, tıpkı geleneksel toplum hayatında olduğu gibi, anne adayının vücuduna bakarak yorumlar yapmaktadırlar. Sözlü kaynaklarımızdan birinin anneannesi, *"Kalçan genişledi, karnın da yayvan, kızın olacak"* şeklinde tahminde bulunurken teyzesi de *"Bebeğin, karnının tek bir tarafında ve sabit duruyor. Erkek olsaydı gezerdi"* diyerek anneanneyi onaylamıştır [Uslu (a)]. Tahminlere dair video çekimlerinin, ileride bebek için büyük bir hatıra olacağı düşünülmektedir [Türk]. Benzer şekilde cinsiyetin açıklandığı, anne ve baba adayına tebriklerin sunulduğu anların video görüntüleri hatıra olarak kalacaktır [Kocabıçak (b), Uslu (b), Bölük (b), Toksoy]. Davete katılamayacak olanlar da, cinsiyete dair tahminlerini görüntülü olarak bağlanarak belirtmektedirler. Parti sonunda cinsiyeti doğru tahmin eden kişilerden birine verilecek olan hediye de özenle hazırlanmaktadır.

Partinin yapılacağı günün sabahında anne adayı kuaföre gider. Anneliği, saflığı temsil eden sade bir makyaj ve doğal bir saç modeli yaptırır. Bebeğin cinsiyeti henüz açıklanmadığı için mavi ve pembe renklerinden oluşan bir taç takar. Benzer şekilde baba adayı da berbere giderek damat tıraşı yaptırır, saçlarını kestirir ya da saçlarına şekil verdirir. Davetliler de aynı şekilde giyim kuşamlarına özen gösterirler. Tahmin ettikleri cinsiyete dair bir aksesuarı takarak ya da kıyafeti giyerek gelmeleri istenmişse ona uygun olarak giyinmeye çalışırlar. Cinsiyet partisi evde yapılacaksa, en şık ev içi terliklerini ya da ayakkabılarını yanlarında getirirler. Anne ve baba adayları, davetlileri kapıda güler yüzle karşılayıp, kendilerine mekâna kadar eşlik eder. Kimi zaman da karşılama işini organizatör ya da anne adayının en yakın arkadaşlarından biri üstlenir. Herkesin aklında cinsiyetin ne olduğu sorusu bulunduğu için sohbet kısa tutulur. Anne adayı, katılımcılara bebeğin

cinsiyetini neden kız ya da erkek olarak tahmin ettiklerini sorar. Eğer henüz gerçekten anne de cinsiyeti bilmiyorsa ve kutlama sırasında öğrenecekse, bu sohbetler çok heyecanlı olmaktadır. Katılmış olduğumuz cinsiyet partisinde, bebeğin cinsiyetine dair yapılan yorumlar, gebenin vücudunun bazı yerlerinin aldığı şekle göre yapılmıştır. Birkaç yanlış tahminde bulunulsa da cinsiyet büyük oranda doğru tespit edilmiştir. Ardından, mavi ve pembe renklerinde hazırlanmış olan ikramlar servis edilir. Bu sırada organizatör, oylama tahtasının ya da tahmin köşesinin başına geçerek, bazen de küçük kâğıtlar dağıtarak davetlilerin cinsiyete dair tahminlerini tekrar sorar. Eğer oylama tahtası ya da tahmin köşesi varsa, tahta ortadan ikiye bölünerek, bir tarafa "Erkek" diğer tarafa "Kız" başlıkları yazılır. Erkek olarak tahmin edenler, "erkek" başlığı altına, kız olarak tahmin edenler de "kız" başlığı altına isimlerini yazarlar. Bazen de "kız" başlığının altına pembe kurdeleler, "erkek" başlığının altına mavi papyonlar yapıştırılarak tahminde bulunan kişilerin isimlerini bu kurdele ya da papyonların üzerlerine yazmaları istenir. Oylama tahtasının ya da tahmin köşesinin olmadığı durumlarda da tüm davetliler, tahminlerini kendilerine dağıtılan küçük kâğıtlara yazarlar ve organizatörün dolaştırdığı kavanoza ya da sandığa atarlar. Böylece davetliler, kız ve erkek takımı olmak üzere iki gruba ayrılırlar. Bebeğin cinsiyetini doğru tahmin eden kişiler arasından yapılacak kura çekiminde ismi çıkan kişiye hediye verileceği için bu kısma önem verilmektedir. Öyle ki çiftlerin aile ve yakın arkadaş çevreleri cinsiyet hakkında büyük iddialara girmektedirler. Tahminlerin yapıldığı ve iddiaların tutuşulduğu bu anlar da ileride bebeğe hatıra kalması düşüncesiyle, kaydedilmektedir.

Partinin amacı, bebeğin cinsiyetinin en yakın akraba ve dostlarla birlikte öğrenilmesi, o andaki heyecanın paylaşılması olduğu için, bu konuda başvurulan en yaygın yöntem, pastadır. Kutlamaya özel olarak yaptırılan pastanın keki ya da iç kreması bebek erkekse mavi, kızsa pembe olarak hazırlanmakta; dışı ise -genellikle beyaz- farklı renkte bir şeker hamuru ile kaplanmaktadır. Alkışlar eşliğinde masaya getirilen pastayı, anne ve baba adayı birlikte keserler. Pastanın içindeki renge göre bebeğin cinsiyeti öğrenilir. Bebeğin cinsiyetini öğrenmek için pasta dışında başvurulan bir diğer yöntem de balonlardır. Üzerinde "Kız mı erkek mi?" yazılı, mavi ve pembe renkli kâğıtlarla süslenmiş büyük bir kutunun içine bebeğin cinsiyetine göre mavi ya da pembe renkli uçan balonlar doldurulur. Kutunun ağzı bantlanır ya da bağlanır. Cinsiyetin açıklanma aşamasında, anne ve baba adayı kutuyu birlikte açarlar. Kutunun içinden çıkan balonların rengine göre bebeğin cinsiyeti öğrenilir. Davetliler, ebeveynleri kutlarlar. Cinsiyeti doğru olarak tahmin edenler sevinirler, kendileriyle gururlanırlar. İddiayı kazananlar tebrik edilir, ne üzerine iddiaya girilmişse yerine getirileceğine dair söz verilir. Fotoğraflar çekilir, kamera kayıtları yapılır. Pop müzik ve oryantal müzikler eşliğinde danslar yapılır. Özellikle bebeğin cinsiyeti ile aynı cinsiyette bebeği olan kadınlar, gebelik süreci ve sonrasındaki tecrübe ve deneyimlerini anne adayı ile paylaşırlar. Davetliler arasında doktor ya da hemşire olanlar varsa doğum öncesi süreçle ilgili bilgi alınır.

Oyunlar ve söz konusu paylaşımların ardından başta kayınvalide olmak üzere, anne adayına ya da bebeğe getirilen hediyeler verilmektedir. Sözlü kaynaklarımızdan birine, kayınvalidesi, çiftlerin isimlerinin yazılı olduğu, ortasında hayat ağacının yer aldığı altın bir kolye takmıştır. Özel olarak yaptırılan bu kolye, anne adayı tarafından çok anlamlı

bulunmuştur [Kocabıçak (a)]. Benzer şekilde, küpe, çeyrek altın, kolye ucu vb. takılar ile diğer hediyeler, davetlilerin yanında açılır. Açılan hediyenin sahibi, anne adayını tekrar tebrik eder. Cinsiyeti doğru olarak tahmin eden kişiler arasında kura çekilir. Kurada çıkan kişiye de anne ve baba adayının hazırladığı hediye takdim edilir. Bu anlar da kamera ile kaydedilir. Ardından, anne ve baba adayı ile fotoğraf çektirilir. Bazı organizasyonlarda, katılımcıların bebekle ile ilgili dilek ve temennilerini yazmaları için bir defter ya da kartlar bulunabilmektedir. Eğer bu bir defterse dış kapağında, kartsa ön yüzünde, *"Bu özel günü hatırlamak adına bebeğimize gelecek ile ilgili dileklerinizi iletmek istemez misiniz?"* şeklinde bir cimle yer almaktadır. Eğlence devam ederken bu defter ya da kartlar elden ele dolaştırılarak davetlilerin yazması sağlanmaktadır. Anne ve baba adayları, bu defter ya da kartların bebek için ileride büyük bir hatıra olacağını düşünmektedirler.

Cinsiyet partilerinin düzenlendiği saat aralıkları, partinin içeriğine göre değişmektedir. Kahvaltı organizasyonu ise 11.00-13.00 arasında; öğleden sonra yapılan bir kutlama ise 14.00-16.00 arasında; akşam oturması şeklinde ise 20.00-22.00 arasında gerçekleştirilmektedir. Söz konusu zaman aralıkları, organizasyonun yapılacağı mevsime ve mekânın kiralanma sürecine bağlı olarak da değişmektedir. Ancak her iki durumda da ortama iki saat civarında sürmektedir. Organizasyon sona erince davetliler, anne ve baba adayına, *"Sağlıkla kucağınıza alırsınız inşallah"*, *"Şimdiden anneliğiniz ve babalığınız kutlu olsun"*, *"Hayırlı bir evlat olsun"* şeklinde güzel dileklerde bulunurlar. Organizatör başta olmak üzere, kendilerini ağırlayan davet sahiplerine, organizasyonda emeği geçen herkese teşekkür edilir.

2. İşlevsel özellikleriyle "cinsiyet partisi"

Anne ve baba adayının, bebeklerinin cinsiyetini doktordan öğrenmek yerine, sevdikleriyle birlikte, daha samimi ve eğlenceli bir ortamda öğrenmek istemeleri tercihinden ortaya çıkmış olan cinsiyet partileri; ebeveynlerin bu süreçte yalnız kalmaması, yakınlarıyla eğlenceli bir gün geçirmesi işlevleriyle son zamanlarda şehirde oturan ve maddi durumu iyi olan aileler arasında yaygınlaşmaya başlamıştır. Yurt dışında özellikle Amerika'da bir gelenek hâline gelen bu kutlamalar, kadının eğitim ve çalışma hayatında kendine daha fazla yer bulması, sosyal medyayı aktif olarak kullanması, araştırması, okuması, kent hayatının temposuna yetişebilme endişesiyle her geçen gün yalnızlaşan bireylerin, böyle özel bir anı yakınlarıyla paylaşmak istemesi nedeniyle, Türkiye'de de uygulanmaya başlamıştır. Geleneksel toplum yapısında, doğumdan önce bebeğin cinsiyetine yönelik tahminlerin, kent hayatında şekil değiştirerek icra edilmesi olarak algılandığı için kabul gördüğünü ve gittikçe yaygınlaştığını düşündüğümüz bu kutlamaların işlevsel boyutu hakkında şunları söylemek mümkündür:

Ebeveynlerin en yakını olan kadın ve erkeklerin bir arada bulunduğu cinsiyet partilerinin en önemli işlevi, kanaatimizce, eğlenme, eğlendirme ve hoşça vakit geçirmedir. Kent hayatında, aynı apartmanda otursa dahi, birbirini göremeyen eş, dost ve akrabalar bu vesileyle bir araya gelmektedirler. Kabul günlerinde olduğu gibi yenilip içilmekte -getirilen altın, takı, kıyafet vb. açısından bakıldığında- bebek için miktar yatırım yapılmakta ve eğlenilmektedir. Nasıl ki kabul günlerine erkekler de para ya da altın vererek dışarıdan katılabiliyorlarsa yani eğlence aşamasında kadınları baş başa bırakıyorlarsa, cinsiyet

partilerinde de benzer durum söz konusudur. Cinsiyetin açıklandığı pasta kesiminden sonra başlayan oyun kısmında, erkekler ya başka bir odaya çekilmekte ya da kendi aralarında sohbet etmektedirler. Diğer bir ifadeyle bu organizasyonlar, anne ve baba adaylarının birlikte vakit geçirip, sohbet etmekten hoşlandıkları ancak çalışma hayatı, eğitim gibi nedenlerle bir araya gelmeye zaman bulamadıkları yakınlarıyla aynı çatı altında toplanmalarına, bünyesinde barındırdığı oyunlar, danslar sayesinde kadınların eğlenmelerine ve stres atmalarına yardımcı olmaktadır.

Cinsiyet partilerinin önemli işlevlerinden birisi de anne ve baba adayının heyecanının paylaşılması, kendilerine psikolojik destek sağlanmasıdır. Gerçekten cinsiyet ebeveynler tarafından da bilinmiyorsa ve davetlilerle birlikte öğrenilecekse, çiftlerin merakına ortak olmak, o anı paylaşmak adına işlevseldir. Bunun yanı sıra özellikle ikinci ya da üçüncü doğumlarda, anne ve baba adayının gönlünden geçen cinsiyet açıklanmadığı takdirde, meydana gelebilecek psikolojik yıkımlarda, yakınların desteği önemlidir. Bu durumlarda, daha önce doğum yapmış ve aynı olayı tecrübe etmiş olan anneler, ebeveynlere moral desteği vermekte, çözüm önerilerini paylaşmaktadırlar. Yakınlarıyla birlikte olan, heyecanlarını, sevinçlerini, telaşlarını, endişelerini, sıkıntılarını paylaşan anne ve baba adayı rahatlamaktadır. Aynı dönemlerden geçen, benzer duyguları yaşayan sevdiklerinin, bu dönemde çiftlerin yanında ve kendilerine destek olduklarını bilmek anne ve baba adayını, akrabalarına biraz daha yaklaştırmaktadır.

Cinsiyet partileri, evde, basit ve sade organizasyonlar şeklinde düzenlense bile belli bir maliyet gerektirmesi ve doğacak her çocuk için düzenlenebilmesi nedeniyle, günümüzde ekonomik düzeyi iyi olan aileler, sözlü kaynaklarımızın ifadesiyle, elit kesim tarafından tercih edilmektedir. Sosyal medyadan özellikle yurt dışındaki ünlülerin video paylaşımlarını takip eden, düzenlemiş oldukları cinsiyet partilerini izleyen bazı kadınlar, dünyaya gelecek olan bebekleri için böyle bir organizasyon gerçekleştirmeye heves etmektedirler. İzlemiş oldukları videolardan fikirler edinerek, kendilerine en uygun olan kutlama çerçevesini ve planını belirlemektedirler. Cinsiyet partilerini düzenleyen kişiler, her ne kadar şehir hayatı yaşayan, maddi açıdan iyi olan, belli bir eğitim düzeyinde bulunan kişiler olsalar da bu partilere sıcak bakmalarının temelinde, kanaatimizce, geleneksel toplum hayatındaki cinsiyet tahminlerine olan benzerliği yer almaktadır. Nasıl ki geleneksel toplumlarda, doğum öncesi süreçte, yakınları özellikle de hemcinsleri, anne adayının vücuduna bakarak, bebeğin cinsiyetine dair birtakım yorumlar yapıyorlar ve bu yorumları son derece samimi bir ortamda paylaşarak kendi aralarında eğleniyorlarsa cinsiyet partileri de temelde benzer içerik ve işlevdedir. Bu partiler, maddi açıdan çok fazla külfete sokmadan ve gösterişe kaçmadan gerçekleştirilirse, toplumsal dayanışmaya olan katkısı büyüktür. Ancak, bazı ünlülerin video paylaşımlarında görüldüğü üzere, aşırı süslemelere ve gereksiz harcamalara neden olursa, cinsiyet partileri asıl amacından uzaklaşacak ve maddi güç gösterisine dönüşecektir.

Cinsiyet partileri için yapılan hazırlıkların ekonomik işlevleri esnaf için de önemlidir. Organizasyonun temasına uygun olarak parti dekorasyonu ürünleri satan mağazaların ve sanal alışveriş sitelerinin sayısı her gün artmaktadır. Bu noktada, internet mağazaları en ucuz fiyatı vermek ve en hızlı teslimatı gerçekleştirmek için birbirleriyle yarışmaktadır. Öyle ki *"Partiye Dair Her şey"* sloganıyla satış yapan www.partipaketi.com adlı internet

sitesi, *"Saat 15.00'e dek verilen ve ödemesi yapılan siparişler, stok tedariği gerektirmediği takdirde aynı gün hazırlanır ve ertesi gün kargo firmasına teslim edilirler"* açıklamasıyla hizmet vermektedir (URL-5). Bunun yanı sıra, anne ve baba adayının tercihi doğrultusunda cinsiyet partilerinin dekorasyonunu gerçekleştiren organizasyon şirketlerine de ekonomik açıdan katkısı büyüktür. Günümüzde gittikçe bir sektör hâline gelen bu şirketler, paket olarak sundukları organizasyon içerikleriyle, müşterilerine hem zamandan tasarruf edeceklerini hem de istedikleri şekilde bir parti olacağını ifade etmektedirler. Partinin yapılacağı mekânın ayarlanması, süslenmesi, cinsiyeti doğru tahmin eden kişi/lere verilecek olan hediye/lerin alınması, ikramların hazırlanması gibi birçok hizmeti vermektedirler. Bu hizmetlerin tamamını ya da istediklerini bu şirketlerden satın alan müşteriler, organizasyon şirketlerine de ekonomik katkı sağlamaktadırlar.

Yurt dışındaki cinsiyet partilerinde rastlanmamasına rağmen, Türkiye'de "davete eli boş gidilmez" düşüncesiyle, özellikle anne adayına takılan altınların ve bebeğe götürülen hediyelerin de ekonomik işlevi göz ardı edilmemelidir. Doğum öncesindeki masraflar ve zaruri ihtiyaçlardan olan bebek malzemelerinin maliyeti dikkate alındığında, ufak da olsa, bu destek önemlidir. Bunun yanı sıra, her ne kadar tamamen davetlilerin zevkine göre alınmış olsa da bu hediyelerle aynı zamanda, anne ve baba adayına hatta doğmamış bebeğe, bu süreçte yalnız olmadıkları mesajı verilmektedir. Dolayısıyla, cinsiyet partilerinin, ebeveynler ile yakınları arasındaki ekonomik yardımlaşmaya ve manevi desteğe de hizmet etmekte olduğunu söylemek mümkündür. Özellikle kayınvalidesi tarafından takılan altın kolye, küpe, bilezik, vb. takılar, anne adayını gururlandırmakta, doğum stresini bir nebze de olsa azaltmaktadır.

Cinsiyet partisi için hazırlanan ikramlar konusunda, bazı davetlilerden yardım da alınabilmektedir. Bu destek, bir taraftan söz konusu kişileri onurlandırırken, diğer taraftan kendilerine yetenek ve becerilerini sergileme imkânı da sunmaktadır. Mavi ve pembe renklerini bünyesinde barındıran ikramları hazırlayan kadınlar, beğenilen yiyeceklerin nasıl yapıldığı ya da nereden alındığı sorulduğunda, anne adayı, bu kişilere teşekkürlerini sunarak, kimin hazırladığını açıklamaktadır. Farklı mutfak kültürlerinin ikramlarının tarifleri, öğrenmek isteyenlere verilmektedir. Yurt dışında yaşayan/yaşamış, cinsiyet partilerine katılmış olan kadınlar, Türkiye'ye döndüklerinde, orada gördükleri ikramlardan ve bunların tariflerinden söz etmektedirler. Beğenilen tarifler, diğer kutlamalarda yapılarak Türk yemek kültürünün bir parçası hâline gelmeye aday olmaktadır.

Kutlamalara katılan davetliler, anne ve baba adayının en yakınları olmalarına rağmen, aralarında birbirlerini tanımayanlar ya da birbirleriyle küs olanlar da bulunabilmektedir. Aynı çatı altında, anne ve baba adayına destek olma, eğlenceli bir gün geçirme amaçlarıyla bir araya gelen bu kişiler, birbirleriyle arkadaş olabilmekte ya da aralarındaki sorunları çözüme kavuşturabilmektedirler. Kendileri ya da çocukları tarafından yapılacak olan cinsiyet partilerinin yanı sıra ihtiyaç duydukları anlarda birbirlerine destek olabilmektedirler. Cinsiyet partilerinin, çalışma hayatının dışındaki sosyal hayatta çok fazla yer alamadığı için arkadaş çevresi sınırlı olan bireylerin, sosyalleşmelerine olanak sağlaması işlevi bu noktada önemlidir.

Anne ve baba adayının yakın akrabaları ya da sevdikleri arasında yer alan bekâr genç kızların da davet edildiği bu kutlamaların eğitim işlevi de önemlidir. Başta, bebe-

ğin cinsiyetini tahmin edebilmek için dikkat edilen unsurlar olmak üzere, cinsiyet partilerinin amacı, içeriği ve kutlanışı hakkında bilgi sahibi olmaktadırlar. Bunun yanı sıra özellikle evde yapılan organizasyonlarda, genellikle servis işleriyle meşgul olan evlenme çağındaki genç kızlar, hâl ve hareketleriyle beğenilebilmektedirler. Evlenme çağında oğlu olan kişilere tavsiye edilerek, gençlerin tanışmalarına ve hatta evlilik sürecine girmelerine vesile olabilmektedir.

Hoşça vakit geçirmek amacıyla, pop müzik ve oryantal müzikler eşliğinde yapılan danslar, kadınların stres atmalarına ve rahatlamalarına fırsat vermektedir. Cinsiyetin açıklanmasından sonra erkeklerin genellikle kadınları baş başa bıraktıkları bu kutlamalar, yoğun çalışan, kendine zaman ayıramayan kadınlar için anlamlıdır. Sosyal norm ve değerler bağlamında, Türk toplumunda, kahkaha atarak gülmeleri, şen şakrak hareketler sergilemeleri hoş karşılanmayan kadınlar, bu kutlamalarda gönüllerince eğlenmektedirler. Diğer bir ifadeyle, toplum tarafından baskı ve kontrol altında tutulan kadınlara, yine toplum tarafından belirlenen çerçevede bu baskı ve kontrol mekanizmasından kısmen de olsa kurtulma izni verilmektedir.

Cinsiyet partileri, kadın ve erkeğe, toplumsal bir grup ya da statüden başka bir toplumsal grup ya da statüye geçiş aşamasında gerçekleştirilen kabul törenleri bağlamında da değerlendirilebilir. Kadın, anne olmaya, erkek de baba olmaya adaydır. İki kişilik hayatlarının son bulması yakındır. Yakınları, kendilerine, çocuklu bir hayatın sorumluluklarını ve yaşanması muhtemel olaylar karşısında ne şekilde davranmaları gerektiğini anlatırlar. Anne ve baba adayından beklenen, herkesin tecrübelerini dinlemeleri ve tavsiyelerini dikkate almalarıdır. Anneliğin ve babalığın getireceği sorumlulukların bilincinde olan, uyumlu ve pozitif ebeveynler, akrabaları tarafından cesaretlendirilir.

Sonuç

Bünyesinde birtakım kuralları, yapıları ve kontrol mekanizmalarını barındıran kültür, antropologlara göre, insan gruplarının tümünde vardır. Bireyler, bilinçli ve bilinçsiz öğrenmeyle ve diğer insanlarla etkileşim sürecindeyken bir kültürel geleneği içselleştirmeye başlarlar (Kottak, 2002: 47-49). Bu içselleştirmede, kültürler arasında birbirine benzer ya da özlem duyulan bazı inanış ve uygulamaların rolü büyüktür. Ancak söz konusu uygulamalar, içinde yer aldığı kültürün ihtiyaçları, inanışları, düşünce yapısı ve duyguları doğrultusunda yeniden şekillenmektedir. Anne adayının hamilelik belirtilerinin görülmeye başlamasıyla birlikte doğacak bebeğin cinsiyetinin merakı ve bu bağlamda yapılan cinsiyet tahminleri, Türk kültürünün kuşaklar boyunca süregelmiş inanış ve uygulamalarındandır. Benzer tahminlerin diğer kültürlerin de bir parçası olması, özellikle anne adayının dikkatini çekmekte ve icrası merak uyandırmaktadır. Nasıl ki geleneksel Türk toplum hayatında, kadınların bir arada bulunduğu ortamlarda cinsiyete dair tahminlerde bulunuluyor ve bundan zevk alınıp eğleniliyorsa, kent toplumunda da cinsiyet partileri düzenlenmektedir. Yurt dışında özellikle Amerika'da yaygın olan bu partilerin, işlevsel açıdan geleneksel toplum hayatındaki cinsiyet tayini tahminleri ve bu bağlamda özellikle anne adayına verilen manevi destek ile benzerliği, kent toplumunda kısa sürede benimsenmesini sağlamıştır. Ancak bu benimseme, söz konusu kutlamaları birebir uygulamak şeklinde değil, onu kendi kültürel değerleri ile harmanlamak şeklindedir. Bir diğer ifa-

deyle, cinsiyet partilerinin temel işlevi anne ve baba adaylarını birleştirmekte ancak şekil ve içerikte birtakım farklılıklar meydana gelmektedir.

Toplumsal norm ve değerlerin aktarıcısı olan kadınların konumu ve beklentileri de bu noktada önemlidir. Bugün Türk kadını, sadece çocuklarına iyi bir anne olma rolünü üstlenmemekte, üniversite okuyup iş sahibi olmaya çalışmaktadır. Kadının iş gücüne dâhil olması, zamanının büyük kısmının ev dışında geçmesine, dolayısıyla, yakın akraba ve sevdikleriyle sıkça bir araya gelememesine neden olmaktadır. Bebeğin cinsiyetinin açıklanacağı bir parti, ailenin bir araya gelmesini, heyecanın ve mutluluğun paylaşılmasını sağlamaktadır. Bunun yanı sıra kadının bilgisayar kullanması, sosyal medyayı takip etmesi, gebeliğe ve doğum öncesi hazırlıklara karşı bakış açısını da değiştirmektedir. Bebeğin anne rahmine düştüğü andan itibaren merak edilen cinsiyetinin, ebeveynlerin en yakınlarının da yer aldığı bir ortamda, hep birlikte öğrenilmesi, ailenin birbirine destek olmasını sağlamaktadır. Bu açıdan, cinsiyet partisi adı altında bir araya gelmeye anne ve baba adayları sıcak bakmakta, kutlamalar hızla yaygınlaşmaktadır. Diğer taraftan, çocuk doğmadan çok fazla hazırlık yapmanın uğursuzluk getireceğine, özellikle çocuğu olmayan kadınların ve nazarı değeceğinden korkulan kimselerin yanında hazırlıklardan söz etmenin doğru olmayacağı düşüncesiyle, bazı kaçınmaların olduğu da görülmektedir.

Geleneksel toplum hayatında, anne adayının hemcinsleri tarafından dile getirilen cinsiyet tahminleri, bugün kent toplumunda erkeklerin de dâhil olduğu geniş bir katılımcı kitlesiyle ve kutlama şeklinde gerçekleştirilmektedir. Günümüzde gebelik, gizlenen, aile büyüklerinin yanında dile getirilmekten çekinilen bir süreç değildir. Evlerin yanı sıra dış mekânda da gerçekleştirilebilen cinsiyet partilerinde, bu anlayış açıkça yansıtılmaktadır. Anne adayının belli olmaya başlayan karnının üzerine yerleştirilen birtakım semboller, erkeklerin de anne adayındaki bazı değişiklikleri göz önüne alarak yaptıkları cinsiyet tahminleri, pasta kesiminden sonra oynanan oyunlarla da vurgulanan bu değişim, toplumsal cinsiyet algısının değiştiğinin ve değişmeye devam edeceğinin göstergesidir. Değişimin en önemli sebebi, kanaatimizce, kadınların, kadın kimliğinin farkına varmasıdır. Bedeninde bir başka canlıya ev sahipliği yapabilme mucizesi bahşedilen kadınlar, kendilerini ifade etmeye, heyecanını, sevincini yakınlarıyla paylaşmaya, mensubiyet duygularını geliştirmeye, eğlenip hoşça vakit geçirmeye imkân sağlayan ortamlara ihtiyaç duymaktadırlar. Cinsiyet partileri bu bağlamda önemli bir işlevi yerine getirmektedir.

Notlar:

1 Çalışma içerisinde kaynak kişiler [soyadları] esas alınarak verilmiş olup, aynı soyadına sahip olanlar (a, b) şeklinde belirtilmiştir. Kişiler hakkındaki ayrıntılı bilgiler (soyadı, adı, doğum tarihi ve yeri, mesleği) makalenin sonunda "Kaynak Kişiler Listesi" bölümünde verilmiştir.

2 Çalışmada, tırnak içinde ve italik olarak gösterilerek, parantez içinde rumuz ya da isim belirtilen alıntılar, www.kadinlarkulubu.com adlı internet sitesinin "Doğuma Hazırlık" başlıklı forumu altındaki yazışmalardan elde edilen verilerdir (URL-4). Doğum bölümü editörü tarafından uygun bulunarak yayımlanan yazışmalar arasından seçilen örnekler olduğu gibi alıntılanmış, anlatım bozuklukları, yazım ve noktalama hatalarına mümkün olduğunca az müdahale edilmiştir.

Kaynaklar

1. Kaynak Kişiler Listesi

1: Bölük (a), Gamze, 1989, Anvers/Belçika, Lojistik ve müşteri hizmetleri.
2: Bölük (b), Serhat, 1989, Eindhoven/Hollanda, Lojistik.
3: Kerçin, Zeynep, 1993, Balıkesir, Yüksek lisans öğrencisi.
4: Kocabıçak (a), Kübra, 1991, İzmir, Öğretmen.
5: Kocabıçak (b), İzzet, 1986, İzmir, Öğretmen.
6: Toksoy, Görkem, 1990, İzmir, Fotoğrafçı.
7: Türk, Habibe, 1989, Edremit/Balıkesir, Ev hanımı.
8: Uslu (a), Merve, 1989, Balıkesir, Biyolog.
9: Uslu (b), Oğuz, 1989, Balıkesir, Bilgisayar mühendisi.

2. Yazılı Kaynaklar

Acıpayamlı, O. (1974) *Türkiye'de doğumla ilgili âdet ve inanmaların etnolojik etüdü,* Ankara. Atatürk Üniversitesi.

Büyükokutan, A. (2012a) *Muğla yöresi kadın merkezli geleneksel uygulamalar ve işlevleri*, Konya, Kömen.

Büyükokutan, A. (2012b) Geleneksel altın günlerine halkbilimsel bir yaklaşım: 'Muğla örneği', *Karadeniz (Black Sea-Çernoye More) Sosyal Bilimler Dergisi*, Bahar, C. 4, S. 14, s. 117-133.

Frazer, J. G. (2001) *Altın dal büyü ve din üzerine bir çalışma* (Çev. M. H. Doğan), İstanbul. Yapı Kredi.

Kottak, C. P. (2002) *Antropoloji –insan çeşitliliğine bir bakış* (Çev. S. N. Altuntek, B. A. Şafak, Dilek E., Yılmaz S. E., S. Eroğlu vd.), Ankara. Ütopya.

Malinowski, B. (1992) *Bilimsel bir kültür teorisi* (Çev. Saadet Özkal), İstanbul. Kabalcı

Örnek, S., (1995) *Türk halkbilimi,* Ankara Kültür Bakanlığı.

Töret B., A. (2017) Geleneksel doğuma hazırlık uygulamalarının günümüz kent toplumuna evrimine bir örnek: 'bebek kutlama partisi, *Folklor/Edebiyat,* S. 90, s. 129-150.

3. İnternet Kaynakları

URL-1: http://www.hurriyet.com.tr/cinsiyet-partileri-20341964. (24. 11. 2017)
URL-2: https://kadin.com/gender-party-cinsiyet-ogrenme-partisi/. (19. 11. 2017)
URL-3: http://momslike.blogspot.com.tr/2014/04/gender-reveal-party.html. (18. 11. 2017)
URL-4: www.kadinlarkulubu.com (06. 11. 2017)
URL-5: www.partipaketi.com (27. 11. 2017)